Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
NILSA WAHLA
przedstawiona w dniu 11 maja 2017 r.[1]

Sprawa C-278/16

Postępowanie karne przeciwko Frankowi Sleutjesowi,
strona przeciwna:
Staatsanwaltschaft Aachen

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Landgericht Aachen (sąd okręgowy w Akwizgranie, Niemcy)]

Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Dyrektywa 2010/64/UE – Artykuł 3 – Prawo do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym – Pojęcie „istotnego dokumentu" – Wyrok nakazowy „Strafbefehl"

1. Prawo do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym w ramach Unii Europejskiej, zagwarantowane dyrektywą 2010/64/UE[2], stanowi kluczowy kamień milowy na drodze do wzmocnienia praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych o popełnienie przestępstwa zgodnie z intencją programu sztokholmskiego Rady Europejskiej[3]. Rada Unii Europejskiej jednoznacznie stwierdziła, że „osoba podejrzana lub oskarżona musi być w stanie zrozumieć, co się dzieje, i być w stanie w sposób zrozumiały wyrazić swoje myśli. Osoba podejrzana lub oskarżona, która nie włada językiem używanym w postępowaniu lub nie rozumie go, będzie potrzebowała tłumacza ustnego oraz pisemnego tłumaczenia najważniejszych dokumentów procesowych"[4]. Na tym tle niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym umożliwi Trybunałowi ujednolicenie orzecznictwa dotyczącego dyrektywy 2010/64[5].

2. W postępowaniu głównym Landgericht Aachen (sąd okręgowy w Akwizgranie, Niemcy) w istocie zwraca się do Trybunału z pytaniem, czy Strafbefehl (wyrok nakazowy) należy kwalifikować jako „istotny dokument" w postępowaniu karnym, który zgodnie z art. 3 dyrektywy 2010/64 musi zostać przetłumaczony, jeśli osoba, do której jest adresowany, nie włada językiem niemieckim.

3. Z przedstawionych poniżej powodów proponuję, by na przedłożone pytania prejudycjalne Trybunał odpowiedział twierdząco.

1 Język oryginału: angielski.

2 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz.U. 2010, L 280, s. 1).

3 Program sztokholmski – Otwarta i bezpieczna Europa dla dobra i ochrony obywateli (Dz.U. 2010, C 115, s. 1, 10).

4 Załącznik do rezolucji Rady z dnia 30 listopada 2009 r. dotyczącej harmonogramu działań mających na celu wzmocnienie praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym (Dz.U. 2009, C 295, s. 3).

5 Zobacz wyroki z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686); z dnia 9 czerwca 2016, Balogh (C-25/15, EU:C:2016:423).

I. Ramy prawne

A. Dyrektywa 2010/64

4. Motywy 14, 16 i 30 dyrektywy 2010/64 przewidują:

„(14) Prawo osób, które nie mówią w języku postępowania karnego lub go nie rozumieją, do tłumaczenia ustnego i do tłumaczenia pisemnego jest zapisane w art. 6 [europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., zwanej dalej »EKPC«], zgodnie z jego wykładnią zawartą w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Niniejsza dyrektywa ułatwia stosowanie tego prawa w praktyce. W tym celu niniejsza dyrektywa zmierza do zapewnienia podejrzanym lub oskarżonym prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym, z myślą o zapewnieniu im prawa do rzetelnego procesu sądowego.

[…]

(16) W niektórych państwach członkowskich organ inny niż sąd właściwy w sprawach karnych jest uprawniony do nakładania kar w odniesieniu do stosunkowo drobnych przestępstw. Taki przypadek może mieć miejsce, na przykład, w odniesieniu do przestępstw drogowych, które popełniane są na szeroką skalę i które mogłyby być wykryte w wyniku kontroli ruchu drogowego. W takich sytuacjach nieuzasadnione byłoby wymaganie od właściwego organu zapewnienia wszystkich praw określonych w niniejszej dyrektywie. W przypadku gdy prawo państwa członkowskiego przewiduje nakładanie kar w odniesieniu do drobnych przestępstw przez taki organ, a od nałożenia takiej kary przysługuje prawo do odwołania się do sądu właściwego w sprawach karnych, niniejsza dyrektywa powinna mieć zatem zastosowanie jedynie do postępowania przed sądem w wyniku takiego odwołania.

[…]

(30) Zagwarantowanie rzetelności postępowania wymaga, aby istotne dokumenty, lub przynajmniej stosowne ich części, były przetłumaczone dla podejrzanych lub oskarżonych zgodnie z niniejszą dyrektywą. Niektóre dokumenty, takie jak wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok, powinny zawsze być uważane za istotne do tego celu i dlatego należy je przetłumaczyć. Właściwe organy państw członkowskich powinny podjąć decyzję – z własnej inicjatywy lub na wniosek podejrzanych lub oskarżonych lub ich obrońcy – jakie inne dokumenty są istotne dla zagwarantowania rzetelności postępowania i powinny zatem również zostać przetłumaczone”.

5. Artykuł 1 („Przedmiot i zakres”) ust. 1, 2 i 3 dyrektywy 2010/64 stanowi:

„1. Niniejsza dyrektywa ustanawia zasady dotyczące prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym […].

2. Prawo, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie do osób od chwili, gdy właściwe organy danego państwa członkowskiego poinformują je, za pomocą oficjalnego powiadomienia lub w inny sposób, że są one podejrzane lub oskarżone o popełnienie przestępstwa, do czasu zakończenia postępowania rozumianego jako ostateczne ustalenie tego, czy popełniły one przestępstwo, w tym, w stosownych przypadkach, wydania wyroku lub rozpatrzenia wszelkich odwołań.

3. W przypadku gdy prawo państwa członkowskiego przewiduje nakładanie kar w odniesieniu do drobnych przestępstw przez organ inny niż sąd właściwy w sprawach karnych, a od nałożenia takiej kary można się odwołać do takiego sądu, niniejsza dyrektywa ma zastosowanie jedynie do postępowania przed tym sądem w wyniku takiego odwołania".

6. Zgodnie z art. 3 („Prawo do tłumaczenia pisemnego istotnych dokumentów") dyrektywy 2010/64:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie rozumieją języka danego postępowania karnego, zapewniono w rozsądnym terminie tłumaczenie pisemne wszystkich dokumentów istotnych dla zapewnienia ich zdolności do wykonywania swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania.

2. Istotne dokumenty obejmują wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok.

3. Właściwe organy decydują w każdej sprawie, czy jakiekolwiek inne dokumenty mają istotny charakter. Podejrzani lub oskarżeni, lub ich obrońca mogą przedstawić uzasadniony wniosek w tym zakresie.

4. Nie ma wymogu tłumaczenia fragmentów istotnych dokumentów, które nie mają znaczenia do celów umożliwienia zrozumienia przez podejrzanych lub oskarżonych zarzutów i dowodów przeciwko nim.

5. Państwa członkowskie zapewniają, aby zgodnie z procedurami w prawie krajowym podejrzani lub oskarżeni mieli prawo do zakwestionowania decyzji stwierdzającej brak potrzeby tłumaczenia dokumentów lub ich fragmentów, a kiedy tłumaczenie pisemne zostało zapewnione – możliwość złożenia skargi, że jakość tłumaczenia jest niewystarczająca, aby zagwarantować rzetelność postępowania.

[…]

9. Tłumaczenie pisemne zapewnione na mocy niniejszego artykułu musi mieć jakość wystarczającą do zagwarantowania rzetelności postępowania, w szczególności poprzez zapewnienie, aby podejrzani lub oskarżeni rozumieli zarzuty i dowody przeciwko nim i byli w stanie wykonywać swoje prawo do obrony".

B. Prawo niemieckie

7. Paragraf 184 Gerichtsverfassungsgesetz (ustawy o ustroju sądów, zwanej dalej „GVG") stanowi między innymi, że językiem używanym w sądach jest język niemiecki.

8. Paragraf 187 GVG, po zmianach wprowadzonych w wyniku transpozycji dyrektywy 2010/64 i dyrektywy 2012/13/EU[6], stanowi:

„1. Sąd zapewnia oskarżonemu lub skazanemu, który nie włada językiem niemieckim lub cierpi na zaburzenia słuchu lub mowy, tłumaczenie ustne lub pisemne, o ile jest to konieczne do wykonywania przez tego oskarżonego lub skazanego jego praw procesowych w postępowaniu karnym. Sąd informuje oskarżonego w zrozumiałym dla niego języku, że w tym celu może on żądać nieodpłatnej pomocy tłumacza ustnego lub pisemnego podczas całego czasu trwania postępowania karnego.

6 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz.U. 2012 L 142, s. 1).

2. Do wykonywania praw procesowych w postępowaniu karnym przez oskarżonego, który nie włada językiem niemieckim, niezbędne jest z reguły pisemne tłumaczenie orzeczeń o pozbawieniu wolności oraz aktów oskarżenia, wyroków nakazowych i nieprawomocnych wyroków […]".

9. Zgodnie z § 37 ust. 3 Strafprozessordnung (niemieckiego kodeksu postępowania karnego, zwanego dalej „StPO"), „w wypadku gdy uczestnikowi postępowania należy zgodnie z § 187 ust. 1 i 2 GVG udostępnić tłumaczenie wyroku, wyrok doręcza się wraz z tłumaczeniem".

10. Paragraf 407 ust. 1 StPO, dotyczący możliwości wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego, stanowi, że „w postępowaniu karnym skutki prawne popełnienia czynu zabronionego mogą na pisemny wniosek prokuratora zostać określone bez przeprowadzenia rozprawy, w drodze wydania wyroku nakazowego na piśmie. Prokurator składa taki wniosek, jeżeli w świetle wyników dochodzenia stwierdzi on, że przeprowadzenie rozprawy nie jest niezbędne. Wniosek powinien zawierać szczegółowy opis skutków prawnych. Powoduje on wszczęcie postępowania".

11. Paragraf 410 StPO, dotyczący sprzeciwu od wyroku nakazowego i prawomocności, stanowi:

„1. Oskarżonemu przysługuje prawo do wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego do sądu, który go wydał, pisemnie lub też do protokołu sekretariatu sądu, w terminie dwóch tygodni od doręczenia tego wyroku […].

2. Sprzeciw może zostać ograniczony do określonych zarzutów.

3. Jeżeli sprzeciw nie zostanie wniesiony w terminie, wyrok nakazowy staje się prawomocny".

II. Okoliczności faktyczne, postępowanie i pytanie prejudycjalne

12. W dniu 2 listopada 2015 r. Amtsgericht Düren (sąd rejonowy w Düren, Niemcy) wydał na wniosek Staatsanwaltschaft Aachen (prokuratury w Akwizgranie) wyrok nakazowy (zwany dalej „zaskarżonym wyrokiem nakazowym") przeciwko oskarżonemu, Frankowi Sleutjesowi, obywatelowi Niderlandów zamieszkałemu w Niderlandach, w którym wymierzył mu w związku z ucieczką z miejsca wypadku karę grzywny w wysokości 30 stawek dziennych po 30 EUR i karę w postaci odebrania prawa jazdy. Organ właściwy do wydawania prawa jazdy poinstruowano, aby zakazał oskarżonemu dalszego korzystania z zagranicznego prawa jazdy oraz nie wydawał mu niemieckiego prawa jazdy przez okres dziewięciu miesięcy. Dalej wyrok nakazowy stanowi, że to odebranie ma skutek pozbawienia prawa do prowadzenia pojazdów w Niemczech. Ponadto oskarżonego obciążono kosztami postępowania.

13. Zaskarżony wyrok nakazowy zawiera pouczenie o środkach zaskarżenia. W tym pouczeniu wskazano m.in., że wyrok nakazowy staje się prawomocny i podlega wykonaniu, jeżeli oskarżony w terminie dwóch tygodni od momentu doręczenia wyroku nie złoży do sądu wskazanego w doręczeniu – w niniejszej sprawie Amtsgericht Düren (sądu rejonowego w Düren) – sprzeciwu na piśmie albo do protokołu w sekretariacie sądu. W wypadku złożenia sprzeciwu na piśmie – jak wskazano w pouczeniu o środkach zaskarżenia – termin jest tylko wówczas dochowany, jeżeli pismo w sprawie sprzeciwu wpłynie do sądu przed upływem dwóch tygodni. Wreszcie pouczenie o środkach zaskarżenia zawiera w odrębnym akapicie ostatnie zdanie, które brzmi następująco: „Wniesienie sprzeciwu na piśmie musi nastąpić w języku niemieckim".

14. Zaskarżony wyrok nakazowy doręczono oskarżonemu w dniu 12 listopada 2015 r. w drodze pisma poleconego za potwierdzeniem odbioru. Zaskarżony wyrok nakazowy został oskarżonemu doręczony w języku niemieckim. Jedynie pouczenie o środkach zaskarżenia zostało dodatkowo i równocześnie załączone w tłumaczeniu na język niderlandzki.

15. W dniu 24 listopada 2015 r. o godz. 20.32 oskarżony przesłał do Amtsgericht Düren (sądu rejonowego w Düren) email, w którym wyłącznie w języku niderlandzkim wniósł sprzeciw od wyroku nakazowego. W dniu 26 listopada 2015 r. skierował do Amtsgericht Aachen (sądu rejonowego w Akwizgranie) – również w języku niderlandzkim – zapytanie, czy otrzymano email z dnia 24 listopada 2015 r. Pismem z dnia 1 grudnia 2015 r., wysłanym w dniu 8 grudnia 2015 r., Amtsgericht Düren (sąd rejonowy w Düren) poinformował oskarżonego, że pisma do sądu należy składać w języku niemieckim. Wcześniej, w dniu 1 grudnia 2015 r., obecny obrońca oskarżonego telefaksem złożył sprzeciw od wyroku nakazowego z dnia 2 listopada 2015 r. i równocześnie wystąpił z wnioskiem o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu.

16. Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2016 r. Amtsgericht Düren (sąd rejonowy w Düren) odrzucił sprzeciw oskarżonego od zaskarżonego wyroku nakazowego jako niedopuszczalny, bo złożony z uchybieniem terminu. Równocześnie odrzucił wniosek oskarżonego o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu z uwagi na niedostateczne uzasadnienie tego wniosku. To postanowienie zostało doręczone obrońcy w dniu 2 lutego 2016 r. Telefaksem z dnia 4 lutego 2016 r., który wpłynął w tym samym dniu, zaskarżył on to postanowienie w drodze zażalenia natychmiastowego i w efekcie obecnie postępowanie toczy się przed sądem odsyłającym.

17. Sąd odsyłający jest świadomy, że oskarżony nie włada językiem niemieckim w rozumieniu § 187 ust. 1 GVG. Uważa on także, że postanowienie Amtsgerichts Düren (sądu rejonowego w Düren) z dnia 28 stycznia 2016 r. jest prawidłowe, lecz możliwe, że zgodnie z prawem Unii, a w szczególności z art. 3 dyrektywy 2010/64 powinno zapaść inne rozstrzygnięcie. W tym względzie wskazuje on, że w przeciwieństwie do § 187 ust. 2 GVG, § 37 ust. 3 StPO nie odnosi się do wyroków nakazowych. Jego zdaniem orzecznictwo Trybunału nie wyjaśnia dostatecznie, czy wyroki nakazowe doręczane oskarżonemu powinny być tłumaczone. Gdyby tak było, sąd odsyłający musiałby stwierdzić, że nie rozpoczął się jeszcze bieg terminu do wniesienia sprzeciwu. Uznając, że dyrektywa 2010/64 nie wymaga takiej wykładni, lecz powziąwszy wątpliwości między innymi w świetle rozbieżnego orzecznictwa sądów niemieckich w tej kwestii, sąd odsyłający postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 3 [dyrektywy 2010/64] należy interpretować w ten sposób, że pojęcie »wyroku« w § 37 ust. 3 [StPO] obejmuje również wyroki nakazowe w rozumieniu §§ 407 i nast. [StPO]?”.

18. Pisemne uwagi przedstawili Frank Sleutjes, rządy niemiecki, czeski, niderlandzki oraz Komisja. Zgodnie z art. 76 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem rozprawa nie odbyła się.

III. Analiza

A. Forma

19. Rząd niemiecki zwraca uwagę, że zgodnie z prawidłową wykładnią właściwych przepisów niemieckich pojęcie „wyroku” w § 37 ust. 3 StPO obejmuje również wyroki nakazowe w rozumieniu §§ 407 i nast. StPO. Zatem rząd ten wyraża pogląd, że rozstrzygnięcie sporu w postępowaniu głównym nie zależy od udzielenia odpowiedzi na pytanie prejudycjalne.

20. W tym względzie wystarczy wskazać, że pytania dotyczące wykładni prawa Unii przedstawione przez sąd krajowy w kontekście faktycznym i prawnym, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny i którego prawidłowość nie podlega ocenie Trybunału, korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy[7]. Nie jest oczywiste, że wykładnia art. 3 dyrektywy 2010/64, o którą wnioskuje sąd odsyłający, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu

7 Zobacz wyrok z dnia 8 grudnia 2016 r. Eurosaneamientos i in. (C-532/15 i C-538/15, EU:C:2016:932, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).

głównym, że problem dotyczący tłumaczenia powstały w postępowaniu głównym nie jest natury hipotetycznej, czy że Trybunał nie posiada informacji na temat stanu faktycznego lub prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na przedstawione mu pytanie. Zatem wątpliwości zgłoszone przez rząd niemiecki nie mogą podważyć dopuszczalności niniejszego odesłania prejudycjalnego.

21. Jednakże sposób sformułowania przedstawionego pytania rzeczywiście na pierwszy rzut oka sprawia wrażenie, że sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o wykładnię § 37 ust. 3 StPO, do czego Trybunał, zgodnie z art. 267 TFUE, nie jest właściwy. Pomimo to jednak uzasadnienie odesłania prejudycjalnego wyjaśnia, że w istocie sąd odsyłający zwraca się o wykładnię art. 3 dyrektywy 2010/64. Zatem przedłożone pytanie wymaga odpowiedniego przeformułowania.

22. Ponadto nie będę kierować się sugestią Komisji, aby przeformułować przedłożone pytanie w ten sposób, aby obejmowało ono także wniosek o wykładnię dyrektywy 2012/13. Zgodnie z powyżej wspomnianym domniemaniem znaczenia dla sprawy nie można przyjąć, że pytanie zadane przez sąd odsyłający zawiera braki polegające na braku odniesienia do tej dyrektywy. Przeciwnie, nic nie wskazuje na to, że sąd odsyłający nie był świadom istnienia tej drugiej dyrektywy: w odesłaniu prejudycjalnym przytacza on wyrok Covaci [8], który dotyczył także wykładni dyrektywy 2012/13. W każdym razie może on zwrócić się do Trybunału z kolejnym pytaniem w sprawie wykładni tej dyrektywy, jeśli uzna to za stosowne [9].

23. Na tym tle wydaje mi się, że sąd odsyłający w rzeczywistości zwraca się z pytaniem, czy „istotny dokument", o jakim mowa w art. 3 dyrektywy 2010/64, obejmuje także wyrok nakazowy w rozumieniu §§ 407 i nast. StPO.

B. Co do istoty

1. Wyrok nakazowy jako „istotny dokument" w rozumieniu art. 3 dyrektywy 2010/64

24. Sąd odsyłający skłania się do udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie przeformułowane tak jak w punkcie powyższym. Natomiast wszyscy uczestnicy, którzy przedstawili swoje uwagi na piśmie, przyjmują pogląd przeciwny.

25. Przed udzieleniem odpowiedzi na to pytanie warto przypomnieć, że postępowanie w przedmiocie wydania wyroku nakazowego w rozumieniu §§ 407 i nast. StPO jest postępowaniem uproszczonym, niewymagającym przeprowadzenia posiedzenia o charakterze kontradyktoryjnym. Konkretnie, Trybunał stwierdził, że wyrok nakazowy przewidziany przez prawo niemieckie jest wydawany w ramach postępowania sui generis. Jedyną możliwością w ramach tego postępowania, aby oskarżony mógł wziąć udział w posiedzeniu o charakterze kontradyktoryjnym, w ramach którego może w pełni wykonywać przysługujące mu prawo do bycia wysłuchanym, jest wniesienie sprzeciwu od tego wyroku [10].

26. Nie jest zatem zaskakujące, że Trybunał stwierdził, że sytuacja osoby pragnącej wnieść sprzeciw od wyroku nakazowego, który nie jest jeszcze prawomocny i którego jest ona adresatem, jest w oczywisty sposób objęta zakresem stosowania dyrektywy 2010/64, a tym samym osoba ta powinna móc skorzystać z gwarantowanego przez ową dyrektywę prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego [11].

8 Wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686).

9 Zobacz podobnie wyrok z dnia 17 lipca 2014 r. Torresi (C-58/13 i C-59/13, EU:C:2014:2088, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

10 Wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 20, 41).

11 Wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 27).

27. W sprawie Covaci prokurator wniósł do sądu krajowego o wydanie wyroku nakazowego, który określał między innymi, że sprzeciw powinien być wniesiony w języku niemieckim. Powziąwszy wątpliwości, sąd krajowy zwrócił się do Trybunału między innymi o wyjaśnienie, czy dyrektywa 2010/64 stoi na przeszkodzie uregulowaniu prawa krajowego, które nie pozwala osobie, której dotyczy wyrok nakazowy, a która nie włada językiem niemieckim, na wniesienie sprzeciwu od tego wyroku w języku, którym się posługuje. Trybunał udzielił na to pytanie odpowiedzi przeczącej, lecz dodał, że właściwe organy mogą wyraźnie pozwolić na to osobie wnoszącej sprzeciw, jeżeli uznają, że dokument ten stanowi „istotny dokument” [12].

28. Do Trybunału nie zwrócono się natomiast w tamtej sprawie o tłumaczenie samego wyroku nakazowego, które stanowi centralną kwestię niniejszej sprawy. Jednakże nie powinno być wątpliwości, że osobom podejrzanym czy oskarżonym, które nie rozumieją języka niemieckiego, należy w rozsądnym czasie zapewnić jego pisemne tłumaczenie. Wynika to ze sformułowania, kontekstu i celu art. 3 dyrektywy 2010/64.

29. W odniesieniu, po pierwsze, do *brzmienia* art. 3 ust. 1 dyrektywy 2010/64, to jest w nim mowa o „wszystkich dokument[ach] istotnych dla zapewnienia ich zdolności do wykonywania swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania”. Artykuł 3 ust. 2 tej dyrektywy precyzuje, że „istotne dokumenty obejmują wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok”. Zgodnie z motywem 30 dyrektywy 2010/64 lista ta nie jest wyczerpująca [13].

30. W przeciwieństwie do Komisji nie jestem tak bardzo przekonany, że wyrok nakazowy może być porównany do „zarzutu lub aktu oskarżenia”. Jest oczywiście prawdą, że Trybunał stwierdził, iż wyrok nakazowy zgodnie z dyrektywą 2012/13 jest formą zakomunikowania oskarżenia osobie, której ono dotyczy [14]. Jednakże w przeciwieństwie do zarzutu lub aktu oskarżenia wyrok nakazowy jest orzeczeniem sądowym, które staje się prawomocne po upływie terminu do wniesienia sprzeciwu. Zatem posiada także pewne podobieństwa do „wyroku” w rozumieniu art. 3 ust. 2 dyrektywy 2010/64 [15]. Niezależnie od tego, za który z tych dokumentów uzna się wyrok nakazowy, wydaje się oczywiste, że jego przetłumaczenie jest istotne dla zapewniania, że osoba, do której jest skierowany, będzie w stanie zrozumieć jego treść, a więc w rezultacie skorzystać z prawa do obrony w odniesieniu do kary, jaką ten wyrok ma wymierzyć. Zatem zdecydowanie będzie on klasyfikowany jako „istotny dokument” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy.

31. Po drugie, *kontekst* dyrektywy 2010/64 potwierdza pogląd, że wyrok nakazowy jest „istotnym dokumentem” w rozumieniu art. 3 dyrektywy 2010/64.

32. W tym miejscu, podzielając pogląd rządu niderlandzkiego, wskazuję na art. 1 ust. 3 dyrektywy 2010/64. Przepis ten wyłącza z zakresu dyrektywy pewne kary administracyjne za drobne przestępstwa. Jego celem, zgodnie z motywem 16 dyrektywy 2010/64, jest odciążenie organów administracji od konieczności zapewnienia wszystkich praw określonych w dyrektywie w przypadkach, gdy wymaganie tego byłoby nieuzasadnione. Motyw ten precyzuje, że w szczególności dotyczy to przestępstw drogowych, które są popełniane na szeroką skalę i które mogą być wykryte w wyniku kontroli ruchu drogowego, typowym przykładem takiego przestępstwa jest przekroczenie prędkości. A contrario

12 Wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 47–50).

13 Wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 45).

14 Wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 61).

15 W tym względzie pojęcie „wyroku” jest szerokie w systemie brukselskim zgodnie z rozporządzeniem w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych. Zobacz w szczególności art. 2a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1), który stanowi, że „»orzeczenie« oznacza każde orzeczenie wydane przez sąd państwa członkowskiego – niezależnie od tego, jak zostanie określone – w tym wyrok, postanowienie, nakaz, nakaz egzekucyjny oraz postanowienie w przedmiocie ustalenia kosztów postępowania wydane przez urzędnika sądowego”. Zobacz w tym względzie wyrok z dnia 2 kwietnia 2009 r. Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).

potwierdza to także pogląd, że orzeczenie sądowe, które może prowadzić do nałożenia kary za przestępstwo drogowe poważniejsze niż przekroczenie prędkości, takie jak zaskarżony wyrok nakazowy, jest typowym przykładem sprawy, do której prawa określone w dyrektywie mają zastosowanie.

33. Wreszcie, *cel* dyrektywy 2010/64, który wynika z jej motywu 14, także potwierdza pogląd, że wyrok nakazowy jest „istotnym dokumentem", który wymaga tłumaczenia, jeżeli oskarżony nie rozumie niemieckiego. Celem tym jest zapewnienie podejrzanym lub oskarżonym prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym, z myślą o zapewnieniu im prawa do rzetelnego procesu sądowego. Prawo do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego dla osób, które nie mówią w języku postępowania lub go nie rozumieją, ustanowione jest także w art. 6 EKPC. Poszanowanie wymogów związanych z rzetelnym procesem zapewnia bowiem to, że oskarżony może zrozumieć stawiane mu zarzuty i może podjąć się swojej obrony [16]. Dyrektywa ułatwia stosowanie tego prawa w praktyce.

34. Niewymaganie tłumaczenia wyroku nakazowego, który może potencjalnie prowadzić do trwałego nałożenia kary – w szczególności, jeśli osoba, do której jest skierowany, nie rozumie języka niemieckiego – z całą pewnością prowadzi do zagrożenia prawa tej osoby do rzetelnego procesu sądowego. W istocie prowadziłoby to do odebrania prawa do wymiaru sprawiedliwości.

35. Z powyższym nie stoi w sprzeczności fakt, że na podstawie art. 3 ust. 3 dyrektywy 2010/64 właściwe organy decydują w danej sprawie, czy jakiekolwiek inne dokumenty mają istotny charakter. W istocie przepis ten dotyczy dokumentów, *które nie zostały już uznane za dokumenty istotne zgodnie z art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy* [17].

36. Także wyrok Balogh nie stoi w sprzeczności z proponowanym przeze mnie rozwiązaniem. Sprawa Balogh dotyczyła postępowania odnośnie do uznania na Węgrzech skutków prawomocnego wyroku wydanego w Austrii, skazującego Istvána Balogha na karę pozbawienia wolności oraz obciążającego go kosztami postępowania. Postępowanie karne przeciwko I. Baloghowi w Austrii już się zakończyło, a w postępowaniu zapewniono mu prawo do tłumaczenia. To spowodowało, że Trybunał stwierdził, że dyrektywa 2010/64 nie ma zastosowania w tego rodzaju postępowaniu o uznanie wyroku [18].

37. Z powyższego wynika, że dokument taki jak wyrok nakazowy w rozumieniu §§ 407 i nast. StPO stanowi „istotny dokument" w rozumieniu art. 3 dyrektywy 2010/64. Wobec tego należy go przetłumaczyć, w sytuacji gdy osoba, do której jest skierowany, nie rozumie języka niemieckiego.

2. Dalsze uwagi dotyczące prawa do tłumaczenia w postępowaniu karnym na podstawie art. 3 dyrektywy 2010/64

38. Biorąc pod uwagę skutki wiążące się z powyżej przyjętym stanowiskiem, niezbędne jest przedstawienie dalszych uwag dotyczących prawa do tłumaczenia w postępowaniu karnym na podstawie art. 3 dyrektywy 2010/64, gdyż mogą one okazać się przydatne przy rozstrzyganiu sprawy zawisłej przed sądem krajowym.

39. Z jednej strony prawo to jest uniwersalne, gdyż dyrektywa 2010/64 nie zawiera ograniczenia kręgu osób, którym zapewnia ochronę. Jedyny wymóg dla zaistnienia tej ochrony polega na tym, że osoby te muszą być poinformowane, że są podejrzane lub oskarżone o popełnienie przestępstwa.

16 Zobacz podobnie wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

17 Wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 49).

18 Wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Balogh (C-25/15, EU:C:2016:423, pkt 36–40).

40. Z drugiej strony dyrektywa 2010/64 nie uściśla, na jaki język powinny zostać przetłumaczone istotne dokumenty, które musi otrzymać osoba podejrzana lub oskarżona o popełnienie przestępstwa, nierozumiejąca języka postępowania. Zatem nic nie wskazuje na to, że musi to być język ojczysty tej osoby. Wręcz przeciwnie, art. 3 ust. 4 dyrektywy jasno stanowi, że celem tłumaczenia jest umożliwienie osobie podejrzanej lub oskarżonej „zrozumienia zarzutów i dowodów przeciwko nim". Wydaje się zatem możliwe skorzystanie z języka „pośredniego", który osoba ta rozumie, jeśli tylko decyzja w tym zakresie nie jest arbitralna.

41. W szczególności wspomniany przepis umożliwia państwom członkowskim odstąpienie od tłumaczenia fragmentów istotnych dokumentów, które nie mają znaczenia do celów umożliwienia podejrzanym lub oskarżonym zrozumienia stawianych im zarzutów i dowodów przeciwko nim. Jednakże nie pozwala on na zastąpienie tłumaczenia istotnego dokumentu przez samo przekazanie uzupełniających informacji o środkach odwoławczych w zrozumiałym dla tej osoby języku, tak jak miało to miejsce w postępowaniu głównym. Ponadto tłumaczenie – niezależnie od wybranego języka – musi, zgodnie z art. 3 ust. 9 dyrektywy 2010/64, być jakości odpowiedniej do zagwarantowania rzetelności postępowania. Zainteresowana osoba ma na podstawie art. 3 ust. 5 możliwość złożenia skargi na podstawie przepisów krajowych, jeżeli jakość tłumaczenia jest niewystarczająca lub jeśli stwierdzono brak potrzeby tłumaczenia.

42. Jeżeli chodzi o terminy, prawo do tłumaczenia w postępowaniu karnym na podstawie art. 3 dyrektywy 2010/64 ma zastosowanie, zgodnie z jej art. 1 ust. 2, od chwili gdy zainteresowana osoba zostanie poinformowana, że jest podejrzana lub oskarżona o popełnienie czynu zabronionego, do momentu ostatecznego stwierdzenia, czy popełniła czyn zabroniony, w tym, w stosownych przypadkach, wydania wyroku skazującego oraz postępowania apelacyjnego. Jednakże tłumaczenie istotnego dokumentu nie musi być dostarczone równocześnie z samym istotnym dokumentem, gdyż art. 3 ust. 1 uściśla, że tłumaczenie takie musi jedynie być dostarczone „w rozsądnym terminie". Ponadto nie trzeba dodawać, że zainteresowana osoba musi także dysponować rozsądnym czasem na zapoznanie się z treścią istotnego dokumentu i, w razie potrzeby, na podjęcie właściwych działań.

43. Dyrektywa 2010/64 nie wskazuje, jakie działania powinny podjąć państwa członkowskie w przypadku naruszenia prawa do tłumaczenia. Brak uregulowań w tym zakresie oznacza zatem, że państwa członkowskie mają swobodę wyboru w zakresie różnych odpowiednich środków do osiągnięcia celów tego przepisu, w zależności od sytuacji [19]. Mogą na przykład umożliwić wnioskowanie o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu [20] lub w razie takiej konieczności odstąpienie od stosowania przepisu krajowego określającego termin dla wniesienia sprzeciwu [21].

44. W każdym razie jasne jest, że państwo członkowskie nie może ścigać osoby, która nie rozumie języka postępowania, opierając się na istotnych dokumentach, które powinny, lecz nie zostały dla tej osoby przetłumaczone. Nie tylko pozbawiłoby to dyrektywę praktycznej skuteczności, ale także prowadziłoby do naruszenia prawa do obrony i rzetelności postępowania na podstawie art. 6 EKPC, którego stosowanie dyrektywa ma ułatwiać. Zatem moim zdaniem w interesie państwa członkowskiego leży, aby „rozsądny termin" do doręczenia tłumaczenia osobie podejrzanej lub oskarżonej o popełnienie przestępstwa pozostawał jak najkrótszy.

45. Sąd odsyłający we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przedstawia swoje stanowisko w odniesieniu do skutków naruszenia art. 3 dyrektywy 2010/64 na upływ terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego. Stwierdza on, że doręczenie zaskarżonego wyroku nakazowego bez załączonego niderlandzkiego tłumaczenia pełnego tekstu byłoby nieskuteczne. W tej sytuacji termin do złożenia sprzeciwu w ogóle nie rozpocząłby swojego biegu.

19 Zobacz tak wyrok z dnia 17 lipca 2008 r., Raccanelli (C-94/07, EU:C:2008:425, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

20 Zobacz np. wyrok z dnia 22 marca 2017 r., Tranca i in. (C-124/16, C-188/16 i C-213/16, EU:C:2017:228, pkt 51).

21 Zobacz jako przykład obowiązku po stronie sądów krajowych, wynikającego z prawa Unii, odstąpienie od stosowania wykładni prawa krajowego sprzecznego z prawem Unii – wyrok z dnia 19 kwietnia 2016 r., DI, C-441/14 (EU:C:2016:278, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

46. W tym miejscu należy przypomnieć, że w braku przepisów Unii państwa członkowskie są uprawnione do regulowania postępowania przed sądem poprzez ustanowienie takich terminów, jakie uważają za stosowne w ramach autonomii proceduralnej. Jednakże zgodnie z zasadą równoważności osoby podejrzane lub oskarżone o popełnienie przestępstwa, które nie rozumieją języka postępowania i które wobec tego pragną skorzystać ze swoich praw na podstawie dyrektywy 2010/64, nie powinny znaleźć się w gorszej sytuacji niż osoby, które ten język rozumieją, a więc jest bardziej prawdopodobne, że są obywatelami ścigającego państwa członkowskiego [22]. Zgadzam się zatem z sądem odsyłającym, że termin do wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego nie powinien rozpoczynać biegu przed doręczeniem zainteresowanej osobie właściwego tłumaczenia tego wyroku nakazowego. Każdy krótszy termin wystawiałby na szwank prawo do obrony, a tym samym zasadę skuteczności [23].

IV. Wnioski

47. Na podstawie powyższych rozważań proponuję, aby Trybunał udzielił na pytanie przedłożone przez Landgericht Aachen (sąd okręgowy w Akwizgranie, Niemcy) następującej odpowiedzi: zgodnie z prawidłową wykładnią art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym dokument taki jak wyrok nakazowy w rozumieniu §§ 407 i nast. Strafprozessordnung (niemieckiego kodeksu postępowania karnego) stanowi „istotny dokument", a tym samym musi zostać przetłumaczony, w przypadku gdy osoba, do której jest skierowany, nie rozumie języka niemieckiego.

22 Zobacz, choć w nieco innym stanie faktycznym, wyroki: z dnia 24 listopada 1998 r., Bickel and Franz (C-274/96, EU:C:1998:563, pkt 26); z dnia 27 marca 2014 r., Grauel Rüffer (C-322/13, EU:C:2014:189, pkt 20).

23 Zobacz, w odniesieniu do terminu na wniesienie sprzeciwu od wyroku nakazowego w związku z dyrektywą 2012/13, wyrok z dnia 22 marca 2017 r., Tranca i in. (C-124/16, C-188/16 i C-213/16, EU:C:2017:228, pkt 51).